

Zemljane figure

Lokalitet čudnog naziva "Đavolja Varoš" pripada selu, takođe čudnog imena Đake, (potiče od albanske reči „gjak“-krv), između 660 i 700 m n. v. koje se nalazi na području opštine Kuršumlija. Zemljane figure ili kako ih lokalno stanovništvo naziva "kule" su smeštene u dve jaruge podeljene uskom vododelnicom čiji se izvorišni delovi spajaju u jedinstvenu erozivnu čelenku, strahovito razorenu erozivnim procesima. Jaruge takođe imaju čudne nazive: jedna je "Đavolja Jaruga" a druga "Paklena Jaruga".

Ukupno ima 202 zemljane figure, različitih oblika i dimenzija, visine od 2 do 15 m, širine od 0,5 do 3 m, sa kamenim kapama na vrhu. One nastaju kao rezultat specifičnog erozivnog procesa koji traje vekovima. Figure se obrazuju, rastu, menjaju, skraćuju, postepeno (vrlo sporo) nestaju i ponovo stvaraju. Pod udarom kišnih kapi dolazi do rastvaranja i odnošenja rastresite podloge zemljišta. Međutim, materijal koji se nalazi ispod kamenih blokova biva zaštićen od „bombardovanja“ kišnih kapi i spiranja pa ostaje u terenu u vidu začetnih zemljanih stubova - figura.

Povećanje visine stubova potpomaže ubrzana linijska, usmerena erozija vode koja otiče oko njihovog podnožja vršeći spiranje materijala. Kako je nagib terena na kome se stvaraju figure vrlo strm vertikalna erozija preovlađuje nad bočnom, što ubrzava odnošenje materijala i stvaranje stubova.

Ovako nastale zemljane stubove ostali klimatski faktori (vetar, sunčevi zraci, promena temperature i dr.) oblikuju u zemljane figure čudnog oblika i izgleda, koje kada se duže posmatraju deluju nestvarno, kako u pogledu oblika i veličine tako i neverovatne statičke postojanosti. Deluje nestvarno, da jedna zemljana figura u osnovi široka tri metra a visoka deset i više metara u vrhu se završava debljinom od 20 – 30 cm i takva opstaje decenijama i vekovima pod teretom kamenog bloka teškog i do sto i više kilograma...

Ovaj geomorfološki fenomen je jedinstven u našoj zemlji i vrlo redak u svetu. U Evropi ima sličnih pojava u Alpima (sa obe strane prevoja Brenner u Austriji i Italiji, kod Bolcana, zatim u Valerijenu, u pokrajini Gornja Savoja, u Francuskoj i dr.). U Americi je poznata „Bašta bogova“. Međutim, u „Đavoljoj varoši“ su „kule“ brojnije, većih dimenzija i znatno postojanije.